In de zaak 69-63:

Anne-Marie Capitaine,

echtgenote van Gérard Marcillat, secretaresse bij het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek op het gebied van kernenergie te Ispra, wonende te Laveno (Italië),

bijgestaan door mrs. E. Arendt en J. Welter, advocaten bij het Hoge Gerechtshof van het Groothertogdom Luxemburg,

ten deze domicilie gekozen hebbende te Luxemburg aan de rue Willy Goergen 6, ten kantoren van mr. Arendt voornoemd,

Verzoekster

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,

vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, Jean-Pierre Delahousse, als gemachtigde,

ten deze domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van H. Manzanares, Secretaris van de Juridische Dienst van de Europese Uitvoerende Organen, aan de Place de Metz 2,

Verweerster

betreffende de vernietiging van de beschikkingen waarbij de ontheemdingstoelage van verzoekster in verband met haar huwelijk werd ingetrokken, met veroordeling van verweerster tot betaling van het sinds de dag van intrekking uit hoofde van die toelage verschuldigde;

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer),

samengesteld als volgt:

M. A. Trabucchi, *Kamerpresident,*
L. Delvaux (*Rechter-Rapporteur*) en W. Strauss, *Rechters,*
Advocaat-Generaal: M. Lagrange,
Griffier: A. Van Houtte,

het volgende

ARREST

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN

I — De aan het geding ten grondslag liggende feiten

Overwegende dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten als volgt kunnen worden samengevat:

Verzoekster werd in maart 1960 aangesteld als secretaresse bij een van de diensten van de Commissie van de E.G.A.

De aanstellingsbrief (bijlage 1 tot het verzoekschrift), dateert van 2 maart 1960; op 5 maart verklaart verzoekster zich met de inhoud daarvan akkoord. Dit schrijven is in beknopte bewoordingen vervat. Immers de instelling beperkt zich daarin tot mededeling van de belangrijkste elementen waaruit de bezoldiging is samengesteld, te weten het basissalaris — waarvan het bedrag wordt vastgesteld — en van bepaalde bijkomende toelagen. De administratie bezigt daartoe een destijds bij de aanwerving in gebruik zijnd gestencild formulier, waarin wordt bedongen dat de onderhavige bepalingen „. . . te allen tijde over en weer kunnen worden opgezegd met inachtneming van een termijn van 1 maand" en dat „dit schrijven geen aanspraak geeft op het aangaan van een latere overeenkomst".

Onder de bijkomende toelagen in bedoelde brief vermeld, komt mede de „ontheemdingstoelage" voor, die wordt toegekend onder een nauwkeurig omschreven voorwaarde, verband houdende met de verblijfplaats van de ambtenaren op het ogenblik van zijn aanstelling. Daar verzoekster aan deze voorwaarde voldeed, ontving zij de toelage met ingang van de eerste maand sedert haar indiensttreding.

Op 6 mei 1961 treedt verzoekster in het huwelijk met de heer G. Marcillat, een ingenieur, die zelf als ambtenaar van de Instelling werkzaam is bij het Centrum van Onderzoek te Ispra, waarnaar verzoekster zelf inmiddels was overgeplaatst. Op 14 juni 1961 wordt aan

verzoekster een beschikking betekend „houdende intrekking van de ontheemdingstoelage wegens huwelijk van de ambtenaar" (bijlage 1a tot het verzoekschrift). Bij brief van 24 juli 1961 (bijlage 2 tot het verzoekschrift) spreekt verzoekster hierover haar verwondering uit en verzoekt de administratie met een beroep op de duidelijke bepalingen van de aanstellingsbrief haar — voor het geval men zich aan die bepalingen niet wenst te houden — de rechtsnorm aan te willen geven op grond waarvan „onmiskenbaar van de aanstellingsbrief werd afgeweken".

Bij brief van 2 augustus 1961 (bijlage 3 tot het verzoekschrift), verklaart de Directeur-Generaal Algemeen Beheer aan betrokkene dat de „schorsing" van haar ontheemdingstoelage is geschied krachtens artikel 9, sub c, van het Algemeen reglement voor het personeel van de E.G.K.S. hetgeen door de Commissie van de Euratom ten opzichte van haar personeel wordt gevolgd en waarin wordt bepaald:

> „Indien beide echtgenoten in dienst van de Gemeenschap zijn, wordt deze vergoeding slechts uitgekeerd aan die echtgenoot, die de hoogste bezoldiging geniet".

Voorts deelt het Plaatselijk Bestuur te Ispra op 29 augustus 1961 schriftelijk aan verzoekster mede (bijlage 4 van het verzoekschrift), dat haar basissalaris is gesteld op 8.350 Bfr per maand, zulks „overeenkomstig salaristrap 3 van rang 11, categorie C van de salarisschaal der E.G.K.S., welke door de Commissie van de Euratom voorlopig wordt toegepast". Deze beschikking, die terugwerkende kracht heeft tot op 1 oktober 1960, wordt genomen binnen het kader van de zgn. „herindeling aan het einde van de stage" waartoe de administratie was overgegaan op grondslag van een beoordelingsrapport, uitgebracht aan het einde van de eerste zes maanden van de diensttijd. Voorts wordt aan betrokkene medegedeeld dat de bepalingen van de aanstellingsbrief ongewijzigd van kracht blijven.

Op 26 oktober 1961 (bijlage 7 van het verzoekschrift) verzoekt mevrouw Marcillat aan de Juridische Dienst haar geval opnieuw aan het Directoraat-Generaal Algemeen Beheer te willen voorleggen, daar de beschikking van 14 juni naar haar oordeel in strijd is met de aanstellingsbrief en de voornoemde nota van 29 augustus 1961.

Dit verzoek blijft onbeantwoord en verzoekster wendt zich bij aangetekende brief van 5 maart 1962 (bijlage 8 tot het verzoekschrift) tot de Juridische Dienst ten einde aan haar request van 26 oktober 1961 te herinneren en voegt een afschrift daarvan bij.

Bij monde van zijn Directeur-Generaal wijst het bestuur dit verzoek af bij brief van 4 mei 1962 (bijlage 10 tot het request) en bevestigt slechts de op 2 augustus 1961 kenbaar gemaakte „mening" en mitsdien eveneens de beschikking van 14 juni.

Verzoekster heeft op 22 juni 1963 haar verzoekschrift ter Griffie gedeponeerd, dat wil zeggen na afloop van een termijn van vier maanden sedert een nieuw bezwaarschrift, door haar op 22 februari 1963 gericht tot de Adjunct-Directeur van het Centrum te Ispra (bijlage 11 tot het verzoekschrift), waarop evenmin werd geantwoord. Het beroep strekt tot vernietiging van de beschikking waarbij de litigieuze toelage werd ingetrokken en van alle uitdrukkelijke of stilzwijgende handelingen door de administratie tot dat doel verricht en voorts tot veroordeling van verweerster tot betaling van de achterstallige bedragen.

Van belang is nog dat verzoekster krachtens artikel 102 van het Statuut van de ambtenaren van de E.E.G. en de E.G.A. in februari 1963 als vast ambtenaar werd aangesteld. Overeenkomstig artikel 104 van bedoeld Statuut werd zij uitgenodigd schriftelijk afstand te doen van de rechten uit haar arbeidsovereenkomst voortvloeiende.

Aan deze afstand van rechten, door verzoekster enige maanden na het aanhangig maken van het onderhavige beroep gedaan, werd met instemming van het Bestuur de volgende clausule toegevoegd: „Onder voorbehoud van het beroep, aanhangig gemaakt bij het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen (zaak 69-63)";

II — De conclusies van partijen

A. Overwegende dat *verzoekster* concludeert dat het den Hove moge behagen:

– (in het *verzoekschrift*)

„1. zich bevoegd te verklaren tot kennisneming van het onderhavige geschil,

2. het beroep ontvankelijk te verklaren,

3. de bestreden beschikkingen te vernietigen en te verstaan dat verzoekster – niettegenstaande haar huwelijk – recht heeft op de ontheemdingstoelage, voorzien in de aanstellingsbrief van 2 maart 1960,

4. bijgevolg: verweerster te veroordelen tot betaling aan verzoekster van de toelage, verschuldigd sedert de dag waarop deze werd ingetrokken,

5. verweerster in de proceskosten te veroordelen";

– (in de conclusie van *repliek*):

„de in het introductieve request geformuleerde conclusies toe te wijzen en bijgevolg:

verweerster te veroordelen om aan verzoekster de ontheemdingstoelage te voldoen, zulks met ingang van de dag waarop die toelage werd ingetrokken en voor zover tot heden verschenen";

B. Overwegende dat *verweerster* concludeert dat het den Hove moge behagen:

„het beroep als zijnde tardief niet ontvankelijk te verklaren,
subsidiair het beroep als ongegrond af te wijzen,
verzoekster in de kosten te veroordelen,
het meer of anders gevorderde te ontzeggen";

III – De middelen en argumenten van partijen

Het beroep richt zich tegen de volgende beschikkingen:

1) de expliciete beschikking van de Commissie, aan verzoekster op 14 juni 1961 betekend (bijlage 1a van het verzoekschrift), houdende intrekking van de ontheemdingstoelage in verband met het huwelijk van verzoekster;

2) voor zover nodig en voor zover zij als bekrachtigende beschikkingen moeten worden beschouwd, de resp. op 2 augustus 1961 en 4 mei 1962 (bijlagen 3 en 10 tot het verzoekschrift) door de directeur Algemeen Beheer en Personeelszaken, de heer Funck, aan verzoekster gezonden nota's;

3) de stilzwijgende weigering gelegen in de omstandigheid dat de directeur van het Centrum te Ispra het op 22 februari 1963 tot de Adjunct-Directeur gerichte verzoek niet heeft beantwoord (bijlage 11 tot het verzoekschrift).

A — *TEN AANZIEN VAN DE ONTVANKELIJKHEID*

Krachtens artikel 91 van het Statuut van de ambtenaren van de E.E.G. en de E.G.A., moet het beroep worden ingesteld binnen drie maanden te rekenen vanaf de betekening der bestreden beschikking.

Volgens *verzoekster* is dit Statuut slechts van toepassing op de ambtenaren van de Gemeenschap en wordt de hoedanigheid van ambtenaar verkregen door een benoeming overeenkomstig artikel 1. Nu verzoekster niet ingevolge het Statuut werd benoemd kan zij niet als ambtenaar bij de Gemeenschap worden beschouwd en kunnen haar de in dat Statuut neergelegde regels op het stuk van déchéances en rechtsverwerking niet worden tegengeworpen.

Daar geen enkele tekst aan de uitoefening van haar beroepsrecht een tijdelijke beperking stelt, is het beroep ontvankelijk.

Verweerster meent dat het onderhavige beroep aan de bepalingen van artikel 91 van het Statuut is onderworpen, dat het tardief moet worden geacht en bijgevolg niet ontvankelijk verklaard.

Artikel 91 is van toepassing op geschillen van geldelijke aard tussen een der Gemeenschappen en ... „een persoon waarop dit Statuut van toepassing is".

Verzoekster behoort tot de in artikel 102 van het Statuut bedoelde categorie van ambtenaren, die aanspraak kunnen maken op een vaste aanstelling overeenkomstig de regels van dat artikel. Deze ambtenaren zijn, uit hoofde van het enkele feit van de inwerkingtreding van het Statuut, voor de uitoefening van het beroepsrecht aan de voorschriften van artikel 91 onderworpen. Door aldus te bepalen hebben de auteurs van het Statuut gehandeld in overeenstemming met artikel 152 van het E.G.A.-Verdrag, hetwelk als volgt luidt: „Het Hof van Justitie is be-

voegd uitspraak te doen in elk geschil tussen de Gemeenschap en haar personeelsleden, binnen de grenzen en onder de voorwaarden vastgesteld in het Statuut of voortvloeiende uit de regeling welke voor hen toepasselijk is".

Het Statuut heeft aldus de lacune opgevuld, ontstaan ten gevolge van het feit dat — gelet op voornoemd artikel 152 — in het reglement van het Hof van 3 maart 1959, ten aanzien van de termijnen voor de rechtsvorderingen van de ambtenaren der Gemeenschappen, niet de bepalingen konden worden aangehouden van het Procesreglement van 21 februari 1957 inzake de geschillen bedoeld in het vroegere Personeelsstatuut van de E.G.K.S.

Verweerster onderzoekt achtereenvolgens de ontvankelijkheid van het beroep ten aanzien van elk der bestreden beschikkingen.

In het onderhavige geding, aldus verweerster, valt verzoekster een beschikking aan van 14 juni 1961 welke de administratie, bij beslissingen op latere bezwaarschriften genomen, zonder meer uitdrukkelijk of stilzwijgend heeft bekrachtigd.

Uit hoofde van het beginsel dat regels van procesrecht van onmiddellijke toepassing zijn, begon de beroepstermijn van verzoekster te lopen op de dag waarop het Statuut in werking trad. Ter vermijding van verval van recht had verzoekster zich derhalve uiterlijk op 31 maart 1962 tot het Hof moeten wenden. Zou echter moeten worden aangenomen dat, niettegenstaande het bepaalde in de afkondigingsverordening, de bepalingen van artikel 91 — in verband met de vertraging bij de bekendmaking van het Statuut in het Publikatieblad — niet op 1 januari 1962 van toepassing konden zijn, dan kon het onderhavige geding uiterlijk na afloop van de op 14 juni 1962 (datum van bedoelde bekendmaking) aanvangende termijn van drie maanden — dus op 15 september 1962 — geldig voor het Hof worden gebracht.

Verzoekster heeft dan ook tevergeefs getracht zich een nieuwe termijn te verschaffen door de indiening van haar bezwaarschrift van 22 februari 1963, gericht tot de directie van het Centrum te Ispra. Het

daarbij gedane verzoek, voor zover strekkende tot het voorleggen van het onderhavige geval aan het gemengde comité, — ingesteld bij circulaire no. 66 van 27 mei 1959 — kon niet worden ingewilligd, daar in genoemde circulaire was bepaald dat bedoeld orgaan rechtens zou worden opgeheven op het tijdstip van inwerkingtreding van het Statuut en dit comité met ingang van genoemde datum had plaats gemaakt voor de bij het Statuut ingestelde organen. Bovendien werden in het bezwaarschrift van 22 februari de door verzoekster in de jaren 1961 en 1962 geuite grieven slechts herhaald en voorts geklaagd over het feit dat de gevolgen van de beschikking van 14 juni 1961 na het tijdstip van de vaste aanstelling bleven bestaan. Voor zover het stilzwijgen waarmede dit bezwaarschrift werd beantwoord als een stilzwijgende weigering mag worden opgevat is het derhalve uitsluitend van bekrachtigende aard en kan het nimmer tot gevolg hebben dat de beroepstermijn tegen de beschikking van 14 juni 1961 opnieuw begon te lopen.

Verzoekster repliceert dat het middel van niet-ontvankelijkheid wegens beweerde tardiviteit van het beroep moet worden verworpen.

1. *De beschikking van 14 juni 1961 en de bekrachtigende nota's van 2 augustus 1961 en 4 mei 1962*

Verzoekster betwist dat de in artikel 91 van het Statuut voorziene beroepstermijnen van toepassing zijn op de niet vastaangestelde ambtenaren:

a) Artikel 152 van het E.G.A.-Verdrag voorziet dat het Statuut van de ambtenaren van kracht zal worden verklaard: een procestermijn kan echter slechts toepassing vinden wanneer het Statuut inderdaad van kracht geworden is — welke voorwaarde op 14 juni 1962 werd vervuld — en wanneer dit Statuut van toepassing is zowel op verzoekster als op het geschil.

Het Hof heeft evenwel nog niet de vraag beslist of artikel 91 van het Statuut van toepassing is op de niet vast aangestelde ambtenaren.

Uit het arrest van 12 december 1956, Mirossevich tegen de Hoge Autoriteit (Jur., Deel 2, blz. 393, samenvatting van het vonnis sub 2) blijkt dat een termijn van déchéance als die van artikel 33 van het E.G.K.S.-Verdrag en van artikel 39 van het Statuut van het Hof van de E.G.K.S. niet analoog mag worden toegepast.

In het reglement van het Hof van 3 maart 1959 werd de in het reglement van 21 februari 1957 vastgestelde termijn van twee maanden niet overgenomen. Het Hof (Tweede Kamer) heeft in zijn arrest van 4 april 1960 in de zaak-Elz tegen de Hoge Autoriteit (Jur., Deel VI/1, blz. 232) beslist dat door de inwerkingtreding van het reglement van 3 maart 1959 de vóór die datum verkregen beroepsrechten en een eventueel onder het oude reglement ingetreden verval van recht niet worden aangetast.

Verweerster antwoordt hierop dat het Hof in het arrest Mirossevich het middel van niet-ontvankelijkheid wegens tardiviteit slechts heeft verworpen daar destijds geen enkele bepaling de termijnen regelde waarbinnen de zgn. ambtenarenzaken aanhangig moesten worden gemaakt. Thans echter bestaat een dergelijke tekst n.l. artikel 91 van het Statuut. Met betrekking tot het arrest-Elz merkt verweerster op dat verzoekster een overweging daarvan uit haar verband rukt en aldus aan deze uitspraak een onjuiste betekenis toekent. Men behoeft slechts het vervolg van dit arrest te lezen om te zien dat het Hof zich ertoe bepaald heeft andermaal het beginsel te bekrachtigen dat aan procesregels geen terugwerkende kracht toekomt, met handhaving evenwel van het evenzeer erkende beginsel dat deze regels onmiddellijk van toepassing zijn.

b) *Verzoekster* meent dat in casu de voorwaarden voor toepassing van artikel 91 van het Statuut niet zijn vervuld.

Zij merkt op dat het geschilpunt niet een moeilijkheid betreft bij de toepassing van het Statuut, doch bij de uitlegging van een arbeidsovereenkomst welke in de aan het Statuut voorafgaande periode werd gesloten: op dit punt houdt de vraag van de ontvankelijkheid nauw verband met het geschil ten gronde.

Zij leidt hieruit af dat, nu het onderhavige geschil buiten het Statuut valt, verzoekster ook niet kan worden beschouwd als „een persoon waarop dit Statuut van toepassing is", gelijk artikel 91 dit uitdrukt. Zij concludeert dat de in bedoeld artikel vastgestelde termijnen haar niet kunnen worden tegengeworpen.

Verweerster antwoordt hierop dat de redenering van verzoekster zowel met de letter als met de geest van de tekst in strijd is.

De aanhef van artikel 91 beperkt zijn toepassing geenszins tot de „moeilijkheden bij de toepassing van het Statuut", doch ziet daarentegen zeer in het algemeen op ieder geschil — met name van geldelijke aard — tussen één der Gemeenschappen en een persoon waarop het Statuut van toepassing is. Het beslissende criterium is derhalve de hoedanigheid van de partijen tussen wie het geschil is gerezen en niet het rechtskarakter van de tussen hen bestaande arbeidsverhouding. Verzoekster bezit evenwel sinds de inwerkingtreding van de nieuwe regeling de hoedanigheid van „persoon op wie het Statuut van toepassing is" en op grond van het enkele feit dat zij een vaste functie bekleedt, heeft zij aanspraak op een vaste aanstelling en geniet zij de in artikel 102 neergelegde waarborgen. Naar het oordeel van de Commissie is deze omstandigheid noodzakelijk — maar ook voldoende — om aan te nemen dat het onderhavige geding onder artikel 91 valt; het feit, dat het zijn oorzaak vindt in een interpretatiegeschil met betrekking tot een contractueel beding kan dit geding niet aan bedoeld artikel onttrekken, wanneer vaststaat, dat het betrekking heeft op één van de geldelijke aspecten van de rechtsverhouding tussen verzoekster en de instelling waarbij zij werkzaam is.

Deze uitlegging van de tekst vindt voorts nog steun in de ratio legis. Beperkt men de toepassing van artikel 91 uitsluitend tot de geschillen waarbij het om de interpretatie van het Statuut gaat, dan zou men de vraag open laten welke de beroepstermijnen zijn voor de geschillen gerezen in verband met de liquidatie van de zgn. prestatutaire rechtsbetrekkingen, zoals bij voorbeeld in geval van een weigering om, niettegenstaande de bepalingen van artikel 104, afstand te doen van de rechten uit de arbeidsovereenkomst. Een dergelijke lacune, welke kennelijk in strijd is met de strekking van artikel 152

van het E.G.A.-Verdrag, zou bovendien tengevolge hebben dat de rechtsbescherming der personeelsleden, op wie de bepalingen van de in artikel 214, paragraaf 3, van het E.G.A.-Verdrag bedoelde contracten „van een beperkte duur" van toepassing zijn, wordt verlengd tot aan de uiterste grenzen van een — overigens hypothetische — verjaring, terwijl zodanige bescherming daarentegen aan zeer nauwe tijdelijke grenzen gebonden zou worden, wanneer het ambtenaren of hun rechtverkrijgenden betreft.

Artikel 91 van het Statuut van de ambtenaren en de corresponderende bepalingen van de op de andere personeelsleden van toepassing zijnde regeling, welke naar bedoeld artikel verwijzen, vormen dan ook te zamen „de reglementaire tekst" welks „ontbreken" verzoekster meent te kunnen inroepen om zich aan de werking van de voorgeschreven termijnen te onttrekken. Een dergelijke tekst, welke blijkens de bepalingen van artikel 152 van het E.G.A.-Verdrag uitdrukkelijk nodig werd geoordeeld, komt elders niet voor en mag niet worden geïnterpreteerd in die zin dat hij slechts zou zien op een fractie van de geschillen tussen de instellingen en haar ambtenaren.

2. *De stilzwijgende weigering, gelegen in de niet-beantwoording van het verzoek van 22 februari 1963*

Verzoekster betoogt, dat zelfs indien de bij artikel 91 voorgeschreven termijnen op het onderhavige geding van toepassing zouden zijn, de niet-beantwoording van haar bezwaarschrift van 22 februari 1963 niet beschouwd mag worden als de enkele bevestiging van een vroegere afwijzende beschikking.

a) Op 26 februari 1963 ontving verzoekster haar vaste aanstelling. Bijgevolg werd zij overeenkomstig artikel 104 van het Statuut uitgenodigd „afstand te doen van haar rechten uit de overeenkomst".

Het feit dat op verzoekster het Statuut van toepassing werd verklaard, vormde zowel voor haar als voor verweerster een novum op grond waarvan een nieuw verzoek gerechtvaardigd was; immers het zonder voorbehoud afstand doen van de rechten uit overeenkomst zou betekend hebben, dat zij haar aanspraak op de ontheemdingstoelage prijsgaf.

De Commissie van de E.G.A. was dus gehouden met dit nieuwe feit rekening te houden en althans aan verzoekster mede te delen welke gevolgen het afstand doen van de rechten uit de overeenkomst voor haar aanspraken op de toelage met zich zou brengen.

Daar in de rechtspositie van verzoekster een wijziging intrad, verdiende haar verzoek van 23 februari 1963 een nieuwe behandeling, ditmaal als grondslag voor een expliciete beschikking. De omstandigheid dat de administratie gedurende meer dan vier maanden niet antwoordde, kan dan ook slechts worden geïnterpreteerd als een beschikking houdende een stilzwijgende weigering en niet als een beschikking waarbij een vroegere uitdrukkelijk gegeven beschikking werd bekrachtigd.

Verweerster antwoordt dat niet valt in te zien in hoeverre de vaste aanstelling van verzoekster een nieuw feit oplevert, hetwelk van invloed zou kunnen zijn op het bestaan en de omvang van haar geldelijke aanspraken tijdens de geldigheidsduur van de overeenkomst, daar toch het afstand doen van de rechten uit die overeenkomst iedere terugwerkende kracht uitsluit over het tijdvak hetwelk aan de vaste aanstelling voorafging; bovendien werd die afstand van rechten met de uitdrukkelijke instemming van het Bestuur nog voorzien van een uitdrukkelijk voorbehoud met betrekking tot de rechtsgevolgen van het onderhavige geding.

b) *Verzoekster* beroept er zich nog op dat de administratie door in haar nota's van 2 augustus 1961 en 4 mei 1962 te spreken van een „schorsing" en niet meer van een „opheffing" der ontheemdingstoelage, heeft erkend dat de beschikking van 14 juni 1961 van zuiver voorlopige aard was en derhalve slechts zou gelden in afwachting van latere beschikkingen. Verzoekster moest derhalve op het ogenblik van haar vaste aanstelling wel een nieuwe beschikking uitlokken, ditmaal van definitieve aard; dit is hetgeen zij met haar verzoek van 22 februari 1963 heeft gedaan.

Verweerster antwoordt hierop dat bedoelde nota's van 2 augustus 1961 en 4 mei 1962 niet mogen worden uitgelegd als een wijziging van de beschikking van 14 juni 1961 houdende intrekking van de litigieuze

toelage, welke beschikking op deze wijze dan vervangen zou zijn door een voorlopige beschikking, houdende de enkele „schorsing" van die toelage. Men behoeft deze stukken slechts te lezen om te zien dat de Directeur-Generaal Algemeen Beheer bij de afwijzing van het bezwaarschrift van 24 juni 1961 zich heeft bepaald tot een nadere omschrijving waarop de beschikking van 14 juni 1961 berust, zulks zonder de strekking daarvan te wijzigen.

Verweerster voegt hieraan toe dat uit de bewoordingen van de door de administratie op 5 oktober 1961, 26 oktober 1961 en 22 februari 1963 tot verzoekster gerichte brieven duidelijk blijkt dat — gelijk verzoekster zelf toegeeft — de beschikking van 14 juni 1961 het karakter droeg van een voor haar „nadelige" beslissing.

Het zwijgen van de administratie op het bezwaarschrift van 22 februari 1963, waarmede verzoekster, naar zij thans verklaart, trachtte „een beschikking uit te lokken", kan dus uitsluitend worden beschouwd als een enkele bevestiging van de beschikking van 14 juni 1961.

B — *TEN PRINCIPALE*

Verzoekster betoogt dat de aanstellingsbrief, die krachtens de daarop gevolgde akkoordverklaring van 5 maart 1960 de overeenkomst tussen partijen vormt, duidelijk en volledig de voorwaarden omschrijft waaronder de ontheemdingstoelage wordt toegekend en dat het overbodig is elders naar een bepaling te zoeken waardoor dit in de overeenkomst neergelegde recht zou kunnen worden beperkt. De brief bevat geen voorbehoud noch enige restrictie en geen andere voorwaarde dan die met betrekking tot de afstand van de verblijfplaats ten tijde van de aanwerving. Zij merkt op dat met name niet wordt gesproken van een beëindiging van de ontheemdingstoelage ingeval van huwelijk van de daartoe gerechtigde met een ambtenaar of functionaris van de Gemeenschap. De administratie miskent derhalve het voor betrokkene uit de overeenkomst voortvloeiende recht met een beroep op een beperkende clausule, ontleend aan een regeling welke aan de dienstverhouding, gelijk die werd gevestigd, vreemd is.

Verweerster antwoord hierop dat een zuiver „letterlijke" waardering van de aan verzoekster toekomende rechten met terzijdestelling van de algemene modaliteiten en voorwaarden, gelijk die door de nieuwe instellingen, naar algemeen bekend was, constant op al hun ambtenaren werden toegepast, zou leiden tot een uitzonderlijk formalisme en derhalve tot een resultaat hetwelk onverenigbaar is met het aan allen ter vermijding van discriminatie toekomende recht op gelijke behandeling.

Bij de inwerkingtreding van de Verdragen van Rome waren de instellingen unaniem van oordeel dat de in Luxemburg geldende bepalingen tot voorbeeld moesten strekken voor de administratieve behandeling van het personeel der Brusselse instellingen gedurende de aanvangsperiode. Naar deze bepalingen heeft men zich gericht bij het opstellen van de overeenkomsten van beperkte duur waarvan sprake is in artikel 214, paragraaf 3, van het E.G.A.-Verdrag en voorts bij de toepassing van de voorlopige regels voor de aanstelling zoals ook het geval is in de tot verzoekster gerichte standaardbrief waarin wordt verklaard dat niet op later te sluiten overeenkomsten wordt geprejudicieerd. Bij beschikking van 25 januari 1958 worden dan de Voorzitters van de instellingen door de Raden gemachtigd om op de hogere ambtenaren de bepalingen van het ambtenarenstatuut van de E.G.K.S. toe te passen.

Dit beginsel werd daarna uitgebreid tot het gehele personeel van de Brusselse instellingen. Men vergelijke hiertoe de begroting van de E.G.A. voor het dienstjaar 1959 (Publikatieblad van 28 augustus 1959, blz. 987, toelichting op artikel 11).

Het niet cumuleren van de ontheemdingstoelage voor gehuwde ambtenaren in dienst van de Gemeenschappen, vormt, evenals de niet-cumulatie voor de inrichtingsvergoeding (zowel bij de aanvang als bij de beëindiging van de dienst) een vast en algemeen gebruik, hetwelk sinds de oprichting van de instellingen notoir op het gehele personeel van toepassing was.

Deze praktijk, welke uit de aard van de onderhavige toelage zelf voortvloeit, en te Luxemburg sedert de vaststelling van het oorspronkelijke Statuut voor de ambtenaren van de E.G.K.S. was gevolgd, werd aldus tot een regel van goed bestuur; zij werd dan ook te Brussel van de aanvang af spontaan toegepast en zonder voorbehoud of discussie in het personeelsstatuut van de nieuwe Gemeenschappen overgenomen.

Hierop repliceert *verzoekster* dat de rechtszekerheid – een vaste grondregel voor elk bestuur – gebiedend meebrengt, dat de administratie de aanstellingsbrief – welke zij te allen tijde kan wijzigen wanneer zulks nuttig voorkomt – zowel naar de geest als naar de letter eerbiedigt. Verzoekster wenst buiten het „administratief beleid" te blijven waarop verweerster zich beroept en niet in discussie te treden over het argument dat „letterlijke toepassing van de aanstellingsovereenkomst" zal leiden tot een resultaat hetwelk onverenigbaar zou zijn met de aan allen ter vermijding van discriminatie toekomende gelijkheid van behandeling. Zouden zodanige gevolgen intreden dan heeft verweerster zulks aan zichzelf te wijten en aan de onvoldoende wijze waarop zij de publiekrechtelijke betrekkingen van haar ambtenaren heeft geregeld.

Verzoekster kan evenmin de verantwoording dragen voor de vertraging waarmede het Statuut voor de ambtenaren der Europese Gemeenschappen in werking is getreden. De sociale onzekerheid waarin zowel verzoekster als haar collega's gedurende de gehele prestatutaire periode verkeerden, was een oorzaak van even talrijke als ernstige zorgen. Aan deze vroegere toestand moet thans een einde worden gemaakt door een strikte toepassing van de prestatutaire overeenkomst.

In het onderhavige geding rijst geen probleem van interpretatie, hetzij letterlijk hetzij anderszins. Het beding in de aanstellingsbrief is duidelijk en ondubbelzinnig. De aanspraak van verzoekster zou slechts kunnen worden afgewezen indien verweerster zou kunnen aantonen dat verzoekster met analogische toepassing van de bepalingen van het E.G.K.S.-Statuut heeft ingestemd. Uit de stukken volgt echter het tegendeel. De aanspraak van verzoekster is dus rechtens gegrond.

Verzoekster merkt nog op dat in de nota van 29 augustus 1961, waarbij haar wordt medegedeeld dat haar basissalaris op 8.350 Bfr is gesteld, uitdrukkelijk wordt verklaard:

„deze beschikking gaat in op 1 oktober 1960 en wijzigt de bepalingen van de U toegezonden aanstellingsbrief *slechts op het enkele punt* van het bedrag Uwer bezoldiging";

zij wijst er voorts op dat deze uitdrukkelijke bevestiging van de inhoud van de aanstellingsbrief van latere datum is dan haar op 6 mei 1961 gesloten huwelijk, haar bezwaarschrift van 24 juli 1961 en de nota van 2 augustus 1961.

Verzoekster antwoordt vervolgens op de door verweerster in haar conclusie van antwoord aangevoerde argumenten.

1. Zij betwijfelt ten zeerste de wettigheid van de beschikking der Raden d.d. 25 januari 1958 en betwist dat deze beschikking, welke nimmer werd gepubliceerd, haar kan worden tegengeworpen, nu deze haar volstrekt onbekend was en bovendien slechts de hogere ambtenaren betreft.

Zij merkt voorts op dat het Hof in zijn arrest van 15 juli 1960 in de gevoegde zaken 43, 45 en 48-59 von Lachmüller c.s./Hoge Autoriteit (Jur., Deel VI/2, blz. 969 en 970, samenvatting van het Arrest no. 4) heeft beslist dat de prestatutaire positie van de ambtenaren der E.G.K.S. verschillend was van die van de ambtenaren der nieuwe Gemeenschappen.

Verweerster antwoordt dat het twijfelachtig is of artikel 214 van het E.G.A.-Verdrag en de dienovereenkomstige bepaling van het E.E.G.-Verdrag aan de Raden een rechtstreekse beschikkingsbevoegdheid toekennen op grond waarvan kon worden bepaald dat de geldelijke regeling van de E.G.K.S. voorlopig zou worden toegepast niet alleen voor de diensten van de Raden maar ook voor die van de Commissies. De dwingende aard van de „beschikking" van 25 januari 1958 kan worden betwist en de strekking van de daarbij verleende „machtiging" is onzeker. Dit neemt echter niet weg dat, gezien de

omstandigheden waaronder het bij artikel 214 van het E.G.A.-Verdrag bedoelde „onderzoek" heeft plaatsgevonden, zonder enig voorbehoud werd overeengekomen om met ingang van genoemde datum bedoelde geldelijke regeling toe te passen op de hogere ambtenaren van de instellingen welke aan dat onderzoek deelnamen. Derhalve behoefde de „beschikking" van 25 januari 1958 niet als zodanig te worden openbaar gemaakt in de rubriek van het Publikatieblad waaronder de handelingen van de Raden worden opgenomen. De beschikking behoefde hoogstens in feite en ter nakoming van de getroffen afspraken te worden uitgevoerd.

Verweerster stelt dat de beschikking van 25 januari 1958 verzoekster niet onbekend kon zijn.

De toepassing van de geldelijke regeling van de E.G.K.S op de nieuwe ambtenaren door de instellingen te Brussel aangeworven, was ten tijde van de aanstelling van verzoekster een notoir feit.

Bovendien was de uitbreiding van die toepassing op alle categorieën ambtenaren — waartoe ter vereenvoudiging van het beheer en ter vermijding van discriminaties spontaan werd besloten — algemeen bekend. Om zich hiervan te overtuigen is het voldoende de nummers van het Publikatieblad der Gemeenschappen te raadplegen, waarin de begrotingen zijn opgenomen (Publikatieblad van 28 augustus 1959, blz. 987, Publikatieblad van 16 februari 1960, blz. 221, Publikatieblad van 7 februari 1961, blz. 187 enz.).

2. *Verzoekster* merkt voorts op dat niets de administratie zou hebben belet om gedurende de prestatutaire periode de uit de overeenkomst van 2 maart 1960 voortvloeiende rechtspositie te vervangen door een overeenkomst gebaseerd op de bepalingen van het Personeelsstatuut van de E.G.K.S.

Verweerster antwoordt hierop dat zij inderdaad gerechtigd was om steeds weer gebruik te maken van de in de Brusselse overeenkomst bepaalde opzeggingstermijn ten einde de ambtenaar tot aanpassing van de overeenkomst te dwingen telkens wanneer het stilzwijgen van die overeenkomst of haar lacunes een beroep op de bepalingen van

het E.G.K.S.-Statuut nodig zouden maken. Zij meent echter dat zij niet gehouden was tot een dergelijk formalisme haar toevlucht te nemen. De onmiskenbaar beknopte, precaire en provisoire aard van de aanstellingsbrief, het feit dat de band tussen de instellingen en haar ambtenaren van publiekrechtelijke aard was, de wetenschap welke laatstgenoemden noodzakelijkerwijs ten tijde hunner aanstelling verkregen ten aanzien van de modaliteiten der op hen toepasselijke administratieve en geldelijke regeling zijn, aldus verweerster, even zovele gronden voor de stelling dat de E.G.K.S.-bepalingen — voor zover zulks ter verduidelijking en aanvulling van de bedingen van de aanstellingsbrief nodig zou zijn — ambtshalve op hen van toepassing waren.

3. *Verzoekster* stelt ten slotte dat analogische toepassing van het E.G.K.S.-Statuut op de uit de aanstellingsbrief voortvloeiende overeenkomst slechts denkbaar is in zoverre de bepalingen van dat Statuut met de bedingen van de aanstellingsbrief verenigbaar zijn. Wat echter de ontheemdingstoelage betreft zijn de bewoordingen van bedoelde brief in strijd met de bepalingen van het E.G.K.S.-Statuut.

Hierop antwoord *verweerster* dat zij een zodanige strijdigheid slechts ziet met betrekking tot het criterium voor de toekenning van de ontheemdingstoelage bij de aanstelling, n.l. de voorwaarde met betrekking tot de verblijfplaats van de ambtenaar gedurende de aan de aanstelling voorafgaande periode van zes maanden. Het is duidelijk dat op dit nauwkeurig bepaalde onderdeel het Brusselse contract een voorwaarde stipuleert (70 km) welke afwijkt van die in de E.G.K.S.-regeling (25 km) en dat hier de overeenkomst geldt boven de bepalingen van Luxemburg.

Het geval dat een ambtenaar met een collega in het huwelijk treedt en de daaruit voor het recht op de toelage voortvloeiende gevolgen zijn in de aanstellingsbrief niet geregeld. De overeenkomst zwijgt op dit punt geheel. Dit betekent dat wanneer verzoekster zich, ten einde haar recht op bedoelde toelage te handhaven, achter de „bewoordingen" van haar overeenkomst wil verschuilen, zij in feite een beroep doet op een lacune of een verzuim en niet op een „duidelijke en ondubbelzinnige bepaling";

IV – Procedure

Overwegende dat de memories van partijen tijdig en met inachtneming der overige vormvoorschriften zijn ingediend en dat de procedure het normale verloop heeft gevolgd;

dat de Eerste Kamer in haar zitting van 22 januari 1964 gezien het voorlopige rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, heeft besloten zonder voorafgaande instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan;

dat partijen ter terechtzitting van 4 maart 1964 in haar pleidooien zijn gehoord;

dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 11 maart 1964 conclusie heeft genomen;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT

I – Wat betreft de ontvankelijkheid

Overwegende, dat verweerster stelt, dat ten opzichte van de beschikking van 14 juni 1961 waarbij de onderhavige ontheemdingstoelage werd ingetrokken, de termijnen, voorzien in artikel 91 van het Statuut op de dag van deszelfs publikatie (14 juni 1961) begonnen te lopen en derhalve verstreken waren ten tijde van de nederlegging van het verzoekschrift (22 juni 1963);

dat de latere beschikkingen, waarop het beroep mede betrekking heeft, voor de berekening der beroepstermijnen niet van belang zijn, daar zij slechts een bekrachtiging van de eerste beschikking inhouden;

Overwegende, dat de door verweerster opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid niet kan slagen;

dat toch artikel 91, voor zover daarbij vervaltermijnen voor het beroepsrecht worden voorzien, op beschikkingen van oudere datum slechts van toepassing is met ingang van de dag van openbaarmaking van het Statuut;

dat deze regel met name geldt voor de geschillen inzake de toepassing van artikel 102 van het Statuut, hetwelk overgangsbepalingen bevat op grond waarvan reeds in dienst zijnde ambtenaren een vaste aanstelling kunnen verkrijgen zonder dat daartoe de in het Statuut voor de aanwerving voorziene procedure behoeft te worden gevolgd;

dat echter, wanneer het — gelijk in casu — een geschil betreft nopens de interpretatie van een overeenkomst gedurende de prestatutaire periode gesloten, de regels van het Statuut — en in het bijzonder die van artikel 91 — niet mogen worden toegepast alvorens de betrokkene vast is aangesteld;

dat toch, door de regels van het nieuwe Statuut onmiddellijk op deze onderwerpen van toepassing te achten, zou worden geprejudicieerd op de vaste aanstelling, welke — afgezien van de gevallen waarin ambtenaren nog krachtens het oude Personeelsstatuut der E.G.K.S. werden aangesteld — slechts kan geschieden met inachtneming van de bepalingen der artikelen 102 en volgende van het E.E.G.- en E.G.A.-Statuut;

Overwegende, dat verzoekster bij de schriftelijke behandeling heeft gesteld, dat zij op 6 februari 1963 haar vaste aanstelling ontving;

dat, nu deze bewering niet werd weersproken, moet worden aangenomen, dat de beroepstermijn tegen de beschikking van 14 juni 1961 ten opzichte van verzoekster eerst op 6 februari 1963 aanving.

Overwegende, dat verzoekster op 22 februari 1963 tot de Directie van het Centrum te Ispra een administratief bezwaarschrift heeft gericht, waarin zij uitdrukkelijk haar eerder voorgebrachte bezwaren tegen de intrekking der ontheemdingstoelage herhaalde;

dat zij hierop geen antwoord ontving en het beroep bij het Hof op 22 juni 1963 — juist vier maanden sedert de dagtekening van bedoeld bezwaarschrift — werd ingesteld;

dat artikel 90 van het Statuut bepaalt: „iedere ambtenaar kan een verzoek of klacht bij het tot aanstelling bevoegde gezag van zijn instelling indienen";

dat het in geval van geschillen tussen ambtenaren en hun instellingen ten zeerste gewenst is dat een prealabele administratieve behandeling plaatsvindt, opdat het bestuur de klachten intern kan onderzoeken en aldus wellicht een gerechtelijke procedure vermijden;

dat bovendien een loyaal ambtenaar gehouden is, alvorens hij zich tot de rechter wendt, te trachten tot een minnelijke regeling met zijn instelling te geraken;

Overwegende dat de vaste aanstelling van verzoekster op 6 februari 1963 de beroepstermijn van artikel 91 ten opzichte van de beschikking van 14 juni 1961 deed aanvangen;

dat verzoekster derhalve blijk heeft gegeven van de nodige zorgvuldigheid door reeds op 22 februari 1963 een administratief beroep tegen voornoemde beschikking in te stellen;

dat ten gevolge van het feit dat verweerster in gebreke bleef op deze administratieve klacht binnen een termijn van twee maanden te antwoorden, de beroepstermijnen werden verlengd tot 22 juni 1963 dat wil zeggen tot vier maanden na de indiening van het administratieve bezwaarschrift;

Overwegende dat de vraag of de uitdrukkelijke dan wel stilzwijgende beschikkingen, waarbij de bezwaren van verzoekster tegen de beschikking van 14 juni 1961 werden afgewezen al of niet van zuiver bevestigende aard waren, in casu niet van belang is;

dat toch het beroep tegen de intrekking van de ontheemdingstoelage kennelijk gericht is tegen de uitdrukkelijke beschikking van 14 juni 1961;

dat aan de stilzwijgende weigering, welke op 22 april 1963 geacht moet worden te hebben plaats gevonden, slechts betekenis toekomt voor de berekening der beroepstermijnen;

Overwegende dat in het onderhavige geval ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep ambtshalve geen bedenking is gerezen;

dat derhalve het beroep als zijnde tijdig ingesteld ontvankelijk wordt geoordeeld;

II — Ten principale

Overwegende dat verzoekster stelt dat haar arbeidsovereenkomst de ontheemdingstoelage uitsluitend doet afhangen van de afstand tussen haar woonplaats en haar standplaats;

Overwegende dat algemeen wordt aangenomen dat op contract aangestelde ambtenaren vanaf het ogenblik hunner indiensttreding onderworpen zijn aan de algemene regelingen met betrekking tot de dienst gegeven;

dat de regels met betrekking tot de toekenning en de intrekking van de ontheemdingstoelage en met name de opheffing daarvan ingeval de echtgenoot van de betrokkene in dienst van de Gemeenschap is, deel uitmaken van de algemene regeling voor de dienst;

dat de arbeidsovereenkomst van verzoekster op geen enkel punt aan deze regeling derogeert;

Overwegende dat artikel 9, sub c, van het Algemeen reglement voor het personeel van de E.G.K.S., waarin een beginsel wordt geformuleerd hetwelk een integrerend deel uitmaakt van de wettelijke regeling betreffende de dienst, bepaalt dat, indien beide echtgenoten in dienst van de Gemeenschap zijn, de ontheemdingstoelage slechts wordt uitgekeerd aan de echtgenoot, die de hoogste bezoldiging geniet;

Overwegende dat de regeling van de bezoldigingen, toelagen en pensioenen geldende voor de E.G.K.S. uitdrukkelijk van toepassing zijn verklaard op de arbeidscontractanten in de dienst van de Commissie van de E.G.A.;

dat uit het bericht, door verweerster opgenomen in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen van 28 augustus 1959 (blz. 987) blijkt dat „bij gebreke van elke andere bruikbare salarisschaal alsmede ten einde elke discriminatie tussen de verschillende categorieën van personeel van Euratom uit te sluiten, de Commissie op alle functionarissen de regeling van toepassing heeft verklaard welke thans geldt voor de E.G.K.S.";

dat deze tekst, welke in de vorm van een toelichting op de begroting voor het jaar 1959 werd gerelateerd, uitdrukkelijk ziet op artikel 11 van de begroting post 112: standplaats- en separatievergoeding (ontheemdingstoelage);

Overwegende dat de betrokkenen door dit bericht in het Publikatieblad van de Gemeenschappen in kennis werden gesteld van de bij de E.G.K.S. van kracht zijnde regeling voor de ontheemdingstoelage;

dat bovendien het feit, dat de positie van degenen die een zgn. „Brussels contract" hadden aangegaan — wat de geldelijke regelingen betreft — zou worden aangepast aan die van de ambtenaren van de E.G.K.S. bij het personeel van de betrokken instellingen algemeen bekend was;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat de bestreden beschikking een juiste toepassing oplevert van de geldende bepalingen;

dat het beroep derhalve als ongegrond dient te worden verworpen;

III — Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat verzoekster in het ongelijk werd gesteld;

dat krachtens artikel 70 van het reglement voor de procesvoering de kosten door de instellingen gemaakt met betrekking tot de beroepen, ingesteld door de ambtenaren van de Gemeenschap, ten laste van die instellingen blijven;

Gezien de processtukken;

Gehoord partijen in haar pleidooien;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

Gelet op artikel 152 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

Gelet op het reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen;

Gelet op het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer)

Rechtdoende,

1) **Verwerpt het beroep no. 69-63 als zijnde ongegrond;**

2) **Compenseert de kosten in dier voege dat elk der partijen de hare draagt;**

3) **Ontzegt het meer of anders gevorderde.**

Aldus door het Hof gewezen en ondertekend te Luxemburg op negen juni negentienhonderdvierenzestig.

TRABUCCHI DELVAUX STRAUSS

Uitgesproken ter openbare zitting gehouden te Luxemburg op negen juni negentienhonderdvierenzestig.

De Griffier, *De President van de Eerste Kamer,*
A. VAN HOUTTE A. TRABUCCHI